

LASKELMIA MAANVILJELYKSEN TALOUDELLISISTA EDELLYTYKSISTÄ SOTAVUOSINA.

K. U. PIHKALA.

Maataloushallitus, Helsinki.

Saapunut 4. VI. 1945.

Seuraavat laskelmat liittyvät kirjoittajan v. 1943 julkaisemaan tutkielmaan maatalouden kokonaistuotosta ja liikekustannuksista ennen sotaa ja sodan aikana (1). Laskuperusteita on kuitenkin eräissä kohdin jonkin verran tarkistettu ja eräitä pienehköjä virheitä korjattu. Lisäksi on otettu mukaan myöskin talousvuodet 1942/43 ja 1943/44, joista on nyttemmin käytettävissä tyydyttävän luotettavia tilastotietoja. Talousvuotta 1944/45 koskeva laskelma on käsiteltävä koelaskelmaksi, jonka tarkistaminen tullaan suorittamaan tarpeellisten tilastojen valmistuttua.

Eroavaisuuksista mainittakoon tässä tärkeimmät. Kokonaistuotossa on otettu huomioon myös eläinpääoman lisäys, jolla sato vuosina 1942/43 ja 1943/44 on ollut verraten huomattava merkitys. Uutena ryhmänä esiintyvät niinkään leipäviljan tuotantopalkkiot, joita on maksettu tai tullaan maksamaan v. 1943 ja 1944 sadoista.

Liikekustannuksia arvioitaessa on väkilannoitemenot laskettu talousvuotta edeltäneen lannoitusvuoden aikana myytyjen lannoitemäärien sekä niiden keskihintojen perusteella. Kalustopääoman kustannukset on, kuten aikaisemminkin, laskettu edellyttäen normaalivuosien suuruista kalustohankintaa, mutta rakennuspääomasta aiheutuva kustannus on tällä kertaa laskettu siten, että kuoletus on otettu samansuuruiseksi kuin ennen sotaa ja vain kunnossapito tarvikeindeksin nousua vastaavassa määrässä korotettuna.

Työnmenekki on rauhanaikaisessa laskelmassa otettu 50 muunn. miespäiväksi muunnettua maatalousmaan hehtaaria kohden. Poiketen aikaisemmasta laskelmasta työnmenekin on sotavuosina kat-

sottu alentuneen *puolet* siitä prosenttimäärästä, minkä rehuyksiköihin mitattu sato hehtaaria kohden on alentunut. Siten on työnmenekin aleneminen eri vuosina vaihdellut 10.3—13.2 %:iin, kun se edellämaitussa laskelmassa arvioitiin 6.5 %:ksi. Kirjanpitotiloilla on työnmenekin aleneminen ollut suurempikin — n. 20 % — mutta tämä »pakollisesta työnsäästämisestä» aiheutuva vähennys on toisaalta aiheuttanut tuntuvaa rappiota, joka vastaisuudessa on korjattava työnmenekkiä vastaavasti lisäämällä.

Huomattavana lisäyksenä liikekustannusten puolelle on otettu maataloudessa käytetyn polttopuun ja sähkövalon aiheuttamat menot ynnä vakuutukset sekä muut sekalaiset menot. Täten voidaan liikekustannusten katsoa kokonaisuudessaan tulleen huomioonotetuiksi, ainoastaan verojen sekä korkojen jäädessä ylijäämästä maksettaviksi. Laskelmissa esiintyvistä ylijäämästä voidaan siten käyttää nimitystä verotettava puhdastuotto, ja se on vertailukelpoinen lähinnä kirjanpitotilojen puhdastuottoon.¹⁾

Niitä pääomanvähennyksiä, jotka johtuvat maan kasvinravintoainevarojen vähenemisestä sekä ojituksessa ja perusparannuksissa esiintyvistä rappioista, ei tässä kuten edellisessäkään laskelmassa ole otettu huomioon. Eläinpääoman normaalia suuremmasta teurasuksesta johtuva aleneminen on niinkään, kuten myöhemmin on mainittu, jäänyt kustannusten ulkopuolelle.

Maanviljelystuotto.

Kokonaistuoton arviointi on viljojen osalta suoritettu v:sta 1941/42 lähtien siten, että valtion viljavaraston ilmoittamiin kotimaisen viljan ostoihin on lisätty arvioitu tuottajaväestön kulutus sekä niinkään arvioitu viljan käyttö ihmisravinnoksi tai varastointiin ulkopuolella säännöstelyn, minkä jälkeen saadusta kokonaismäärästä on vähennetty leseiden osuus ja jauho-osa on hinnoiteltu samoja periaatteita noudattaen kuin v. 1943 julkaistussa tutkimuksessa (1, s. 9). Koska viljan ostoista on osa käytetty siemeneksi, on tämä määrä, samoin kuin kotieläimille ja metsätyömaiden hevosille luovutettu osa, jätetty kokonaistuoton ulkopuolelle. Poikkeus on kuitenkin tehty v. 1942 vallatuille alueille toimitettuun siemenviljaan nähden, joka on sisällytetty Kanta-Suomen maatalouden kokonais-

¹⁾ Kun tuotossa ei ole otettu lukuun mm. asuntoedun raha-arvoa, ei vertailukelpoisuus kuitenkaan ole aivan täydellinen.

tuottoon satovuonna 1941/42. Myöskin puolustuslaitoksen hevosille käytetty kaura on, kuten aikaisemminkin, luettu maatalouden kokonaistuottoon.

Tuottajaväestön säännöstelty kulutus arvioitiin v. 1941/42 163 000 tonniksi leipäviljaa (1, s. 5). V. 1943/44 vastaava kulutus on arvioitu huomioonottaen, että säännöstelynmukainen varaus on aikuisille 180 kg ja 12 v. nuoremmille lapsille 120 kg vuodessa ja että leipäkorttia vailla olevaan tuottajaväestöön laskettiin kuuluvan 1 100 000 henkeä, niistä lapsia arvion mukaan 20 %. (Koko luku vastaa yleisostokorttien ja leipäkorttien lukumäärien erotusta 1. 2. 1944.) Näitä perusteita käyttäen saadaan leipäviljan kulutus 184 800 to:ksi. Tämän määrän oletetaan jakaantuneen eri viljalajien kesken samassa suhteessa kuin maataloushallituksen kirjanpitotilojen kotikulutuksessa v. 1937/38. Vuoden 1942/43 luvut on laskettu interpoloimalla sitä edeltäneen ja seuraavan satovuoden kulutusmääristä. V. 1944/45 tuottajavaraukset on laskettu henkeä kohden samansuuruisiksi, mutta tuottajain luku on 1. 2. 1945 suoritetun inventoinnin mukaan vain 940 000. Eri leipäviljojen osuus kokonaistuotossa on edellytetty samaksi kuin edellisenä vuonna, mutta kauramäärää on vähennetty siinä suhteessa kuin puolustuslaitoksen tarpeen on edellytetty pienentyneen. Kauppaan tullut viljamäärä on laskettu helmikuun loppuun v. 1945 saakka tapahtuneiden toimitusten perusteella.

Vähennettäessä tilaston mukaisesta nettosadosta — johon kuivatusten ja puhdistusten johdosta on tehty 5 %:n vähennys — yllämainitulla tavalla laskettu ihmisten säännöstelty kulutus jää jäljelle ylijäämä, jonka olemassaolo tosin on tilaston mahdollisen virheellisyyden johdosta epävarma, mutta kuitenkin todennäköinen. Tämä ylijäämä edustaa säännöstelyn ulkopuolella joko ihmisille tai eläimille käytettyjä tai tulevia vuosia varten varastoituja viljamääriä. Ylijäämästä lienee vain pienehkö osa joutunut varsinaiseen salakauppaan; suuri osa on todennäköisesti kulunut tuottajain omissa talouksissa ihmisravinnoksi sekä kotieläimille. Kokonaistuottoon on laskettava kuuluvan ihmisravinnoksi käytetty sekä varastoitu vilja. Laskelmassa on vehnän, rukiin ja herneen ylijäämä kokonaisuudessaan luettu kokonaistuottoon; ohran ylijäämä, joka oletetaan syötetyksi kotieläimille, on jätetty kokonaistuoton ulkopuolelle.

Kun tuottajatalouksilla on ollut oikeus varata ns. ylijäämäkauraa omaa kulutustaan varten, on näiden talouksien suurimokaura jätetty ulkopuolelle ylempänä mainittujen viljavarauksen. Täten kulutetusta

Taulukko 1. Maanviljelystuotto.

	1935—39			1940—41		
	Määrä Amount milj. kg	Hinta Price kg	Arvo Value milj. mk	Määrä Amount milj. kg	Hinta Price kg	Arvo Value milj. mk
Vehnä— Wheat	99.3	3: 25	322.7	122.9	3. 88	476.9
Ruis — Rye	259.7	2: 32	602.5	164.1	3: 09	507.1
Ohra — Barley	40.0	2: 17	86.8	69.6	3: 51	244.3
Herne — Peas	11.5	2: 89	33.2	11.7	5: 13	60.0
Suurimokaura — Oats	25.0	1: 55	38.8	25.0	2: 94	73.5
Rehukaura — Oats for feeding	6.0	1: 47	8.8	8.0	2: 41	19.3
Peruna — Potatoes						
ihmisrav. — for immediate use	505.0	—: 66	333.3	573.8	—: 93	533.6
teollisuuteen — for industry	56.2	—: 57	32.0	22.8	—: 72	16.4
Sokerijuurikas — Sugar beets	93.4	—: 49	45.8	61.5	—: 73	44.9
Ruokajuurikasv. — Roots for food	40.0	—: 50	20.0	60.0	—: 75	45.0
Heinä — Hay	10.0	—: 50	5.0	50.0	1: 15	57.5
Oljet — Straw	5.0	—: 30	1.5	20.0	—: 50	10.0
Pellava — Flax						
kuitusato — fibre	1.2	8: 70	10.4	0.87	11: 76	10.2
siemensato — seed	—	—	0.1	—	—	0.1
			1550.9	—	—	2098.8
Leipäviljan tukipalkkiot — Premiums paid to grain growers	—	—	—	—	—	—
	—	—	1550.9	—	—	2098.8

kauramäärästä ei ole olemassa tilastoa, mutta edellyttäen, että suurimoiden käyttö henkeä kohden on sama kuin kuluttajaväestön keskuudessa (puolustuslaitos mukaanluettuna), se arvioidaan vv. 1941—1944 18 000 tonniksi jyväviljaa sekä v. 1944/45 15 000 tonniksi. Puolustuslaitoksen hevosten kotimaisen kauran kulutus on ollut v. 1941/42 28 813 to, 1942/43 20 756 to, 1943/44 15 815 to sekä arvioidaan v. 1944/45 8000 tonniksi.

Leseiden osuudeksi lasketaan vehnässä 25 %, rukiissa 3 %, ohrassa 25 % ja kaurassa 45 %. Kun nämä prosentit poikkeavat em. tutkimuksessa käytetyistä, on myöskin jauho-osan hinta täytynyt laskea uudelleen.

Perunan kulutus ihmisravinnoksi arvioitiin aikaisemmassa laskelmassa vuodelle 1941/42 505 milj. kiloksi. V. 1942/43 on perunaa luovutettu yleiseen kulutukseen 240 milj. kg ja v. 1943/44 300 milj. kg. Näistä määristä on mennyt teollisuuteen 8.2 milj. ja 53.9 milj.

— Value of plant production.

1941—42			1942—43			1943—44			1944—45		
Määrä Amount	Hinta Price	Arvo Value	Määrä Amount	Hinta Price	Arvo Value	Määrä Amount	Hinta Price	Arvo Value	Määrä Amount	Hinta Price	Arvo Value
milj. kg	kg	milj. mk	milj. kg	kg	milj. mk	milj. kg	kg	milj. mk	milj. kg	kg	milj. mk
82.1	4: 01	329.2	100.8	4: 81	484.8	103.4	6: 29	650.4	91.8	6: 29	577.4
169.6	3: 41	578.3	159.0	4: 02	639.2	159.3	5: 15	820.4	134.0	5: 15	690.1
41.0	3: 63	148.8	48.6	2: 25	206.6	72.8	5: 19	377.8	60.4	5: 19	313.5
8.0	5: 17	41.4	11.0	5: 68	62.5	10.7	7: 50	80.3	9.6	7: 50	72.0
24.3	3: 05	74.1	42.2	3: 60	151.9	32.3	5: 55	179.3	(20.2)	5: 55	112.1
35.7	2: 47	88.2	20.8	2: 68	55.7	15.8	3: 25	51.4	8.0	3: 25	26.0
505.0	1: 06	535.3	599.0	1: 71	1024.3	700.0	1: 79	1253.0	410.0	1: 96	803.6
7.3	1: 06	7.7	8.2	1: 71	14.0	53.9	1: 79	96.5	0.5	1: 96	1.0
35.5	—: 95	33.7	47.5	1: 30	61.8	45.7	1: 50	68.6	46.5	2: —	93.0
100.0	1: 23	123.0	60.0	1: 09	65.4	60.0	1: 37	82.2	80.0	1: 43	114.4
97.0	1: 35	131.0	100.0	1: 35	135.0	75.0	1: 35	101.3	330.0	1: 50	495.0
45.0	—: 70	31.5	45.0	—: 90	40.5	35.0	—: 90	31.5	100.0	—: 90	90.0
0.87	21:—	18.3	0.87	25:—	21.8	1.40	32:—	44.8	1.59	32:—	50.9
—	—	0.1	0.8	13:—	10.4	2.81	17: 50	49.2	4.37	17: 50	76.5
—	—	2140.6	—	—	2973.9	—	—	3886.7	—	—	3515.7
—	—	—	—	—	—	—	—	130.0	—	—	117.0
—	—	2140.6	—	—	2973.9	—	—	4016.7	—	—	3632.5

kg. Jos oletetaan tuottajaväestön perunankulutuksen olleen v. 1942/43 normaali (367.5 milj. kg) ja v. 1943/44 hyvän perunasadon vuoksi 10 % normaalia suurempi, voitaisiin kulutus ihmisravinnoksi arvioida edellisenä vuonna 599 milj. ja jälkimmäisenä 650.4 milj. kiloksi. Kun ylijäämäperunaa oli lupa v. 1943/44 myydä ilmankin ostolupia ja nettosato oli monilla seuduilla luovutusvelvollisuutta melkoisesti suurempi, lienee kulutus mainittuna vuonna arvioitava vieläkin suuremmaksi, mutta tuskin kuitenkaan, kun on kysymys ihmisravinnoksi käytetystä perunasta, 700 milj. kiloa suuremmaksi. V. 1944/45 on perunan kulutus sitävastoin erittäin huonon vuoden vuoksi pakollisesti supistunut. Nettosato arvioitiin ainoastaan 447.5 milj. kiloksi. Joulukuun loppuun mennessä oli yleiseen kulutukseen luovutettu vain 118.6 milj. kg. Jos maatalousväestön perunankulutus kuten todennäköistä on, laskee ainakin 25 %, ei perunoita, huomioonottaen säilytystappiot, riittäne muuhun kulutukseen enempää

kuin n. 140 milj. kg ja kokonaiskulutus ei voine olla suurempi kuin 410 milj. kg. Teollisuuteen on perunaa käytetty vain 0.5 milj. kg.

Sokerijuurikkaiden tuotanto on Suomen Raakasokeritehtaan antamien tietojen mukaan ollut v. 1941/42 35 450 to, v. 1942/43 47 491 to, 1943/44 45 678 to ja v. 1944/45 46 500 to. Viljelyssopimusten ulkopuolella viljeltyjä juurikkaita ei ole otettu lukuun. Hinnat ovat kansanhuoltoministeriön vahvistamia rajahintoja.

Ruokajuurikasvien kulutus on arvioitu ennen sotaa 20 kg:ksi kuluttajyksikköä kohden eli 60 milj. kiloksi, josta peltoviljelyksessä oletetaan tuotetuksi kaksi kolmannesta eli 40 milj. kg ja loput puutarhaviljelyksessä, joka jää tämän laskelman ulkopuolelle. Sodan aikana ja erityisesti huonoina perunavuosina on ruokajuurikasvien kulutus todennäköisesti paljonkin kasvanut. Kulutusta koskevien tilastotietojen puuttuessa on arvio tehty seuraavaan tapaan:

	Lantun sato milj. kg	Muiden juurikas- vien sato ¹⁾ milj. kg	Perunankulutuk- sen poikkeus nor- maalimäärästä milj. kg	Arvioitu ruoka- juurikasvien kulutus milj. kg
1941/42	123.4	159.7	—	100.0
1942/43	165.1	290.7	+ 94.0	60.0
1943/44	82.0	157.8	+ 145.4	60.0
1944/45	77.1	143.9	— 95.0	80.0

Ruokajuurikasvien hintoina on käytetty Pellervo-Seuran markkinatutkimuslaitoksen tilastossa esitettyjä lantun keskihintoja (v. 1941/42 1: 23, 1942/43 1: 09, 1943/44 1: 37 ja 1944/45 tammik. 1: 43 kilolta).

Heinän osalta on maatalouden kokonaistuottoon luettu ainoastaan puolustuslaitokselle otetut tai ostetut sekä vuoden 1944 sadosta siirtokarjojen tarpeeksi pakkoluovutetut määrät. Kansanhuoltoministeriöltä saatujen tietojen mukaan on puolustuslaitokselle otettu v. 1941/42 kaikkiaan 97.5 milj. kg heinää, v. 1942/43 vastaavasti 100 milj. kg, v. 1943/44 75 milj. kg sekä v. 1944/45 45 milj. kg. Viimeksimainittuna vuonna käsittävät pakkoluovutukset kaikkiaan 330 milj. kg.

Hintoina on käytetty rajahintoja, joista on vähennetty paalaus-kustannukset (15 p/kg). V. 1944/45 ei paalaus-kustannuksia ole vähennetty, koska ne on saatu lisätä myyntihintaan.

Olkia koskevat tiedot ovat puutteellisempia kuin heiniä koskevat. V. 1941/42 on puolustuslaitoksen käyttö mainittu 45 milj. kiloksi.

¹⁾ Paitsi lantun, turnipsin ja sokerijuurikkaan.

Myöhempiä vuosia varten on käytetty seuraavia arviolukuja: v. 1942/43 40 milj., v. 1943/44 35 milj. kg sekä v. 1944/45, huomioonottaen siirtokarjan tarpeet, 100 milj. kg.

Kuitupellavan kuitusato on arvioitu 350 kiloksi ha:lta lihdattua pellavaa, siemensato 300 kiloksi; *öljypellavaa* on laskettu tuotettavan 700 kg siementä ha:lta. Pellavakuidun määrä on viljelysalatilaston perusteella laskien arvioitava v. 1942/43 870 to:ksi, v. 1943/44 1400 to:ksi ja v. 1944/45 1590 to:ksi. Siemensadot ovat samoina vuosina 800, 2810 ja 4370 to.

Leipäviljan tuotantopalkkiot. Leipäviljantuotannon tukemislain nojalla on maataloushallituksesta saadun tiedon mukaan maksettu tuotantopalkkioita vuoden 1943 sadosta 130 milj. mk, mikä luku tosin ei ole lopullinen, mutta voi vain vähäisessä määrässä muuttua. Vuoden 1944 tukipalkkiot arvioidaan aluemenetyksen johdosta 10 % pienemmiksi eli 117 milj. markaksi.

Kotieläintuotto.

Arvioitaessa maidontuotantoa esiintyy, kuten jo satovuonna 1941/42, huomattavaa eroa tavalliseen tapaan — karjantarkastustulosten perusteella — laaditun maidontuottoarvion ja säännöstelyyn kulutukseen saatavan maitomäärän välillä. Otaksuttaessa maan kaikkien lehmien keskituotanto 66 %:ksi tarkastuskarjojen keskituotannosta saadaan kotieläinlaskentojen lehmälukujen perusteella arvioiden seuraavat maidontuotantoa osoittavat luvut:

	Lehmiä	Tark. kar- jojen kes- kituot. kg	Kaikkien lehmien keskituot. kg	Kokonais- tuotanto milj. kg	Eläi- mille ¹⁾ milj. kg	Ihmisra- vinnoksi milj. kg
1941/42	1 080 791	2122	1400	1 513.1	49.0	1 464.1
1942/43	1 072 379	2317	1529	1 639.7	48.0	1 591.7
1943/44	1 117 244	2404	1587	1 773.1	52.0	1 721.1
1944/45	(1 030 000)	(2200)	(1452)	(1 495.6)	(32.0)	(1 463.6)

¹⁾ Eläimille käytetty maitomäärä on arvioitu siten, että varaukset kutakin eloonotettua vasikkaa kohden on laskettu säännösten mukaan (v. 1941/42 210 kg, myöhemmin 200 kg). Vasikoiden luku on laskettu niin suureksi, että se vastaa normaalisesti poistettavaa lehmälukua ynnä nuoren karjan luvussa seuraavana vuonna tapahtunutta lisäystä. V. 1941/42 on laskettu kasvatettavan 162 000 + 65 000 = 227 000, 1942/43 161 000 + 74 000 = 235 000, 1943/44 168 000 + 80 000 = 248 000 sekä v. 1944/45 154 000 vasikkaa. Porsaille arvioidaan varatun 1 milj. kg maitoa.

Taulukko 2. Kotieläintuotto. —

	1935—39			1940—41		
	To	Hinta	Arvo	To	Hinta	Arvo
	Tons	kg	milj. mk	Tons	kg	milj. mk
<i>Maito. — Milk.</i>						
Kulutusmaito — Used as liquid milk	967 000	1: 51	1460.2	735 400	2:17	1595.8
Jalostusmaito — Used in dairies....	1 473 600	1: 01	1488.3	1 025 700	1: 41	1446.2
Säänn. ulkop. kulutettu maito ¹⁾ . — Consumed beyond legal rations ..	—	—	—	—	—	—
Kuorittu maito — Skim milk.....	200 000	—: 40	80.0	140 000	—: 90	126.0
<i>Liha. — Meat.</i>						
Naudanliha — Beef.....	35 200	7: 17	252.4	25 000	10: 25	256.3
Pikkuvas. liha. — Veal	9 500	5: 75	55.2	8 600	7: —	60.2
Sianliha — Pork	50 500	11: 10	560.6	20 200	24: 02	485.2
Lampaanliha — Mutton.....	4 410	8: 25	39.0	3 250	15: 71	51.1
Hevoseliha — Horse meat.....	3 480	2: 0	7.0	3 100	2: 50	7.8
Siipikarjanliha — Poultry meat.....	1 480	10: —	14.8	940	20: —	18.8
<i>Vuodat. — Hides.</i>						
Täysikasv. nautael. — Adult cattle ..	4 055	7: 71	31.3	3 453	10: 35	35.7
Nuorten » — Young » ..	1 015	10 01	10.2	862	12: 46	10.7
Pikkuvasikan — Calf 1000 kpl.)	910	38: 05	34.6	755	48: 13	36.3
Lampaan — Sheep »	730	16: 75	12.2	551	18: 75	10.3
Hevosen — Horse »	15.8	138: —	2.2	14.1	167: —	2.4
<i>Villa. — Wool</i>	1 125	31: —	34.9	785	50: —	39.3
<i>Kananmunat. — Eggs</i>	18 200	13: 61	247.7	9 300	26: 10	242.7
<i>Hevostyö. — Horse labor (1000 tp.)</i>	4 500	36: —	162.0	4 000	57: —	228.0
	—	—	4492.6	—	—	4652.8
Eläinpääoman lisäys. — Increase of livestock capital	—	—	56.4	—	—	—
	—	—	4549.0	—	—	4652.8

Vuodesta 1944/45 ei vielä tiedetä tarkastuskarjojen keskituotantoa, mutta useat merkit viittaavat siihen suuntaan, että maidontuotanto on jälleen alenemassa. Heinäsadosta, joka oli jotenkin samansuuruinen kuin edellisenä vuonna, oli nimittäin luovutettava puolustuslaitoksen ja metsätyömaiden lisäksi siirtokarjalle (jonka

¹⁾ Hinnaksi on laskettu kulutus- ja jalostusmaidon punnittu keskihinta.

Value of animal production.

1941—42			1942—43			1943—44			1944—45		
To	Hinta	Arvo	To	Hinta	Arvo	To	Hinta	Arvo	To	Hinta	Arvo
Tons	kg	milj. mk	Tons	kg	milj. mk	Tons	kg	milj. mk	Tons	kg	milj. mk
616 600	2: 39	1473.7	648 600	3: 15	2043.1	805 300	4: 15	3342.0	617 000	4: 30	2653.1
619 200	1: 53	947.4	646 500	2: 01	1299.5	702 800	2: 80	1967.8	685 000	2: 95	2020.8
228 300	1: 96	447.5	296 600	2: 58	765.2	213 000	3: 52	749.8	162 000	3: 59	581.6
100 000	1: —	100.0	100 000	1: 25	125.0	100 000	1: 35	135.0	100 000	1: 35	135.0
22 100	12: 80	282.9	22 600	14: 42	325.9	27 400	15: 25	417.9	23 100	15: 25	352.3
8 600	8: 50	73.1	7 800	14: 42	112.5	8 100	15: 25	123.5	7 400	15: 25	112.9
20 100	25: 34	509.3	26 300	25: 05	658.8	40 500	38: —	1539.0	20 000	38: —	760.0
2 800	21: 78	61.0	3 100	21: 49	66.6	3 900	23: —	89.7	3 500	23: —	80.5
2 990	5: 50	16.4	3 260	9: —	29.3	2 990	9: —	26.9	2700	9: —	24.3
680	30: —	20.4	520	20: —	10.4	520	35: —	18.2	470	35: —	16.5
3 187	11: 97	38.1	3 198	12: —	38.4	3344	16: 40	54.8	3 076	19: 50	60.0
801	13: 98	11.2	819	14: —	11.5	853	19: —	16.2	785	22: 50	17.7
738	51: 28	37.8	764	50: —	38.2	894	65: —	58.1	805	75: —	60.4
441	32: 26	14.2	456	30: —	13.7	570	39: —	22.2	513	45: —	23.1
136	213: —	2.9	14.5	230: —	3.3	14.5	270: —	3.9	13.1	300: —	3.9
717	55: —	39.4	808	60: —	48.5	1 011.0	93: —	94.0	910	100: —	91.0
5 500	29: 72	163.5	4 236	29: 81	126.1	4 550	39: —	177.5	4 320	39: —	168.5
2 500	70: —	175.0	2 500	90: —	225.0	2 500.0	100: —	250.0	3 000	130: —	390.0
—	—	4413.8	—	—	5941.0	—	—	9086.5	—	—	7551.6
—	—	—	—	—	270.7	—	—	358.9	—	—	—
—	—	4413.8	—	—	6211.7	—	—	9445.4	—	—	7551.6

tuotto ja kustannukset eivät kuulu tähän laskelmaan) 200 milj. kg enemmän kuin edellisenä vuonna. Lisäksi oli kaurasato 129 milj. kg pienempi kuin v. 1943. Syyskuusta lähtien ovat kauppaan tulleet voimäärät olleet huomattavasti (ehkä n. 30 %) pienemmät kuin edellisenä vuonna. Kun maitoannoksia on vielä supistettu, lienee paikallaan arvioida maidontuotanto lehmää kohden pienemmäksi kuin kahtena edellisenä vuonna, mutta jonkin verran suuremmaksi kuin v. 1941/42.

Säännöstelyn edellyttämä maitomäärä on laskettu kauppaan tulleen meijeri- ja kotivoin sekä juuston määristä (kertomalla voimäärä 24:llä ja juustomäärä 12:lla), tuottajain rasva-annoksesta sekä kulutusmaidon kohdalta kullekin väestöryhmälle varatusta päiväannoksesta, edellyttäen että nämä on kaikkialla voitu jakaa asetusten suurinta sallittua annosta vastaavina. Maito- ja rasvakorttien lukumäärä on laskettu kaikissa tapauksissa vuoden 1944 alussa tehdyn inventoinnin mukaan, satovuotta 1944/45 varten kuitenkin huomioonottaen armeijan kotiuttamisesta johtuvat muutokset. Näiden laskelmien pohjalla on säännöstelymukainen maidonkäyttö saatu seuraavaksi (satovuoden 1944/45 käyttö arvioitu lokakuun 1944 annosten mukaan):

	Kulutusmaitoa milj. kg.			Jalostusmaitoa milj. kg.			Yhteensä kulutus- ja jalos- tusmaito
	Kulut- tajat	Tuotta- jat	Yht.	Kaup- paan tullut voi ja juusto	Tuotta- jain vara- ukset	Yht.	
1941/42	251.5	355.0	606.5	289.2	251	540.2	1.146.7
1942/43	256.0	382.3	638.3	406.5	236	642.5	1.280.8
1943/44	294.3	511.0	805.3	442.8	260	702.8	1.508.1
1944/45	(270.4)	(447.4)	(717.8)	(376.0)	(309)	(685.0)	(1.402.8)

Jos tuotantoarviot pitäisivät täysin paikkansa, kohoaisi säännöstelyn kulutuksen ulkopuolella kulutettu maitomäärä v. 1941/42 317, v. 1942/43 311 ja v. 1943/44 213 milj. kiloon. V. 1944/45 olisi vastaava ero — huomioonottaen, että siirtokarjan tuottamat 100 milj. kg on jätetty pois tuotantolaskelmasta — 161 milj. kg. Näin suuri maidon käyttö ulkopuolella säännöstelyn ei tunnu todennäköiseltä, vaan luultavaa on, että maidontuotanto on esitettyä maidontuotantoarviota jonkin verran pienempi.¹⁾ Kun kokonaistuotantolaskelman perustaksi tästä huolimatta on otettu tuotantoarvion mukaiset suuremmat luvut, on todennäköistä, että sotavuosia koskeva kokonaistuottoarvio osoittaa tuoton todellista suuremmaksi ja että laskettu liikeylijäämäkin siis on liian suuri.

Lihan ja vuotien tuotannon arvioperusteina ovat kuten aikaisemminkin kansanhuoltoministeriön kotieläinlaskennat kunkin vuoden

¹⁾ Tarkastusyhdistyskarjojen tuotantoon perustuvaan maidontuotantoarvioon kohdistuvaa arvostelua on esittänyt mm. VIRTANEN (3), jonka mielestä maidontuotanto ennen sotaa oli 700 milj. kg pienempi yleisesti esitettyä arviota. WESTERMARCK on (2, s. 77) todennut yleisesti käytetyn arvioperusteen ainakin eräässä yksityistapauksessa johtavan todellisia huomattavasti suurempiin tuotantolukuihin.

helmi—maaliskuun vaihteessa, yleensä kiinteiksi arvioidut teurastusprosentit ja vuotapainot sekä jossakin määrin vaihtelevat teuraspainoluvut. Vuoden 1941/42 laskelmaa on tarkistettu sianlihan kohdalta. Lounais-Suomen Osuusteurastamolta saadun painotilaston mukaan ei sikojen teuraspainon aleneminen ole niin suuri kuin v. 1943 julkaisutussa tutkimuksessa oli edellytetty, ja kalenterivuonna 1943 teuraspainot ovat jälleen rauhanaikaisella tasolla. Vaikka puheenaolevan liikkeen tilasto varsinkin sodan aikana käsittää niin pienen osan koko maassa teurastettujen sikojen luvusta, että sen perusteella on uskallettua tehdä johtopäätöksiä, on päinvastaista todistavien tietojen puuttuessa edellytetty, että teuraspainon lasku koko maassa vv. 1941/42 ja 1942/43 oli 10—15 % rauhanaikaisesta ja että v. 1940/41 sekä 1943/44 voidaan käyttää samoja teuraspainoja kuin ennen sotaa. V. 1944/45, jolta ei ole vastaavia tietoja, tulee teuraspaino sitävastoin todennäköisesti huomattavasti laskemaan mm. kansanhuoltoministeriön alipainoisten sikojen myyntiä koskevien määräyksien johdosta.

Naudanlihan tuotanto on vv. 1942/43—1944/45 arvioitu seuraavasti:

	1942/43			1943/44			1944/45
	Teurast. eläinten luku	Teuras-paino kg	Liha-määrä to	Teurast. eläinten luku	Teuras-paino kg	Liha-määrä to	Liha-määrä to
Sonnit	2 087	150	313	2 400	150	360	331
Lehmät	160 857	125	20 107	167 600	130	21 788	20 045
Hiehot	31 000	70	2 171	42 200	70	2 954	2 717
Ruohovasikat	—	—	—	48 300	50	2 415	—
Pikkuvasikat	646 644	12	7 760	673 698	12	8 084	7 437

Vuoden 1944/45 arviossa on edellisen vuoden tuotantomääriä aluemenetyksen vuoksi alennettu 8 %, mikä vastaa alueella ollutta eläinlukua koko maan eläinlukuun verrattuna. Ruohovasikoiden tuotannon on lisäksi oletettu rehunpuutteen vuoksi lakanneen.

Sianlihan tuottoarvio on seuraava:

	Sikoja tilaston mukaan	Sikaluku muunnettuna I. IX ilmoitettua vastaavaksi	Tuotanto tilaston sikaa kohden kg	Tuotanto to
1935/39	504 676	504 676	100	50 500
1940/41	259 231	288 000	100	28 800
1941/42	213 308	237 000	85	20 100
1942/43	262 790	292 000	90	26 300
1943/44	364 312	405 000	100	40 500

V. 1944/45 otaksutaan sianlihantuotannon laskeneen jälleen vuoden 1941/42 tasolle.

Lampaanlihan tuotanto on arvioitu seuraavasti:

	Täysikasv. lampaista ti- laston mu- kaan	Karitsoita tilaston mukaan	Teurastettu		Lihan- tuotanto to
			lampaista	karitsoita	
1935—39	580 541	432 991	193 320	348 499	4 410
1940/41	427 763	289 586	142 588	256 786	3 250
1941/42	368 310	309 284	122 770	221 100	2 800
1942/43	414 534	374 697	138 040	248 845	3 149
1943/44	510 259	446 386	172 580	311 111	3 938

V. 1944/45 on lihantuotanto arvioitu 8 % edellisenvuotista pienemmäksi eli 3544 tonniksi.

Hevosienlihan tuotanto on v. 1942/43 arvioitu 3260 to:ksi ja v. 1943/44 3200 to:ksi. *Siipikarjanlihan* tuotanto on molempina vuosina laskettu 520 to:ksi. V. 1944/45 katsotaan tuotannon edellisestä vuodesta vähentyneen 10 %.

Vuotien tuotantomäärät on laskettu teurastettujen eläinten luvuista entisiä normeja käyttäen. *Villan* tuotanto on laskettu täysikasvuista lammasta kohden 1.5 kg:ksi, nuorta lammasta kohden 0.5 kg:ksi vuodessa. Täten on villan tuotanto saatu v. 1935/39 1125 to:ksi, v. 1940/41 786 to:ksi, 1941/42 707 to:ksi, v. 1942/43 808 to:ksi sekä v. 1943/44 1011 to:ksi. Villan hinnoittelussa on kolmena viime vuonna käytetty perustana valkean karkean villan rajahintaa (tätä ennen v. 1941/42 keskilaatuisen original-villan hintaa).

Kananmunien tuotanto on arvioitu eri vuosina seuraavasti:

	Kanojen luku	Keski- tuotanto kpl.	Koko tuotanto	
			milj. kpl.	milj. kg
1935—39	3 092 000	105	324.7	18.18
1940/41	1 964 059	85	166.9	9.35
1941/42	1 414 558	70	99.0	5.50
1942/43	1 078 329	70	75.5	4.23
1943/44	1 082 366	75	81.2	4.55

V. 1944/45 on kananmunien tuotanto laskettu luovutetun alueen eläinlukua vastaavassa määrässä v. 1943/44 tuotantoa pienemmäksi.

Maatalouden ulkopuolella suoritetun *hevostyön* määrä on arvioitu sotavuosina, samoin kuin v. 1941/42, 2.5 milj. työpäiväksi. V. 1944/45 on työpäiväluku korotettu 3 miljoonaan. Hevostyöpäivän hinnaksi

on laskettu tilaston mukainen hevos- ja jalkatyöpäivän palkan ero, joka v. 1942/43 oli 90: —, 1943/44 100: — sekä 1944/45 arvion mukaan 130: —.

Eläinarvon lisäys. Kokonaistuottolaskelmassa on erityisesti vuosien 1935/39, 1942/43 ja 1943/44 kohdalla tehtävä lisäys kasvattamalla tuotetun eläinarvon vuoksi. Tilaston osoittama eläinluku on nimittäin kasvanut:

	1935—39 keskim. v:ssa	V:sta 1942 v:teen 1943	V:sta 1943 v:teen 1944
Hevoset	7 672	12 484	—
Lehmät	25 729	—	44 865
Nuoret nautaeläimet ..	1 552	65 474	74 362
Vasikat	1 619	123 620	17 036
Lampaat	—	46 224	103 725
Karitsat	—	65 413	71 689
Yli 6 kk ik. siat	—	11 530	27 187
Nuoret siat	4 655	18 405	63 216
Porsaasat	2 045	19 547	11 119

Vuoden kuluessa tuotetun eläinarvon suuruuden arvioimista vaikeuttaa erityisesti täysi-ikäisten hevosten ja nautaeläinten osalta se, että tilastollisten lisäysten perusteella ei voida ilman muuta päätellä kasvatettujen eläinten lukua, sillä eläinluvun lisäys on voinut osaksi johtua vanhojen eläinten karsinnan supistamisesta. Mikäli kuitenkin kasvatusta — ja vastaavasti nuorten eläinten luku — on lähinnä edellisenä vuonna osoittanut nousua, voidaan otaksua lisäyksen johtuvan tästä eikä teurastuksen lykkäämisestä.

Arvioitaessa kokonaistuottolaskelmaa varten täysi-ikäisten hevosten, nautaeläinten ja nuorten nautaeläinten eläinarvon lisäystä on otettava kussakin ryhmässä vain yhden vuoden kuluessa tuotetun lisäkasvun arvo. Laskelmassamme on täysi-ikäisen hevosen arvosta, joka on otettu 15000 markaksi, otaksuttu tuotetun laskelmavuotena jonkin verran alle puolet eli 6000 mk, lypsylehmän arvosta (4000 mk) lähes 40 % eli 1500 mk sekä hiehon arvosta 2/3 (1000 mk). Vasikoiden, lampaiden ja sikojen, joiden kasvuaika on lyhyempi kuin vuosi, arvo on sensijaan katsottu kokonaisuudessaan tuotetun laskelmavuotena. Vasikan arvoksi on otettu 250: —, täysikasvuisen lampaan 500: —, karitsan 250: —, yli 6 kk. ikäisen sian (teur. paino 90 kg) 3500: —, 2—6 kk. ikäisen sian (paino 20 kg) 750: — ja porsaan 300: —.¹⁾ Eläimiä

¹⁾ Vv. 1935—39 on eläinluvun lisäys hinnoiteltu seuraavasti: nuoret hevoset 3000: —, lehmät 1200: —, hienot 500: —, vasikat 150: —, nuoret siat 250: — ja porsaasat 150: —.

hinnoiteltaessa ei ole pyritty käyttämään tuotantokustannusarvoja, vaan lähinnä niitä hintoja, joita eläimestä saadaan myydessä teuraseläimeksi. Poikkeus on kuitenkin tehty hevosten kohdalla, jossa on pidetty silmällä tuotantokustannusarvoa.

Tilastollisen eläinluvun vähennyistä ei ole otettu huomioon vastaavanlaisena eläinarvon vähennyksenä. Tätä perustellaan sillä, että normaalia suurempi teurastus on tuottanut vastaavasti suurempia tuloja lihasta. Mikäli kuitenkin on jouduttu teurastamaan hyviä käyttöeläimiäkin, on luonnollisesti syntynyt tappioita, mutta näitä on pidettävä poikkeuksellisista oloista (alueluovutuksista, puolustuslaitoksen pakkohankinnoista ym.) johtuvina vahinkoina, joiden suuruuden arvioiminen ei varsinaisesti kuulu tämän laskelman puitteisiin.

Rehunpuutteen vallitessa tapahtuva eläinten laihtuminen on sitävastoin tekijä, jonka huomioonottaminen eläinpääoman vähennyksenä olisi ainakin teoreettisesti katsoen välttämätöntä. Kun laajempaan aineistoon perustuvia tietoja karjojen elopainon kehityksestä eri ruokintakausina ei ole käytettävissä, ei tällaista arviota ole kuitenkaan voitu suorittaa, vaikka se erityisesti huonojen rehuvuosien 1940 ja 1941 kohdalta olisi ollut erittäin suotavaa.

Eläinpääoman kasvusta johtuva kokonaistuotto on ylläesitettyillä perusteilla laskettu v. 1942/43 270.7 milj. ja 1943/44 358.9 milj. markaksi.

Maatalouden liikekustannukset.

Työkustannus on kuten aikaisemminkin arvioitu kertomalla otaksuttu vuosityöntekijöiden luku (muunnetuiksi miestyöntekijöiksi laskettuna) omaruokaisen miehen vuosipalkalla Sosiaalisen tutkimustoimiston tilaston mukaan. Työvoiman tarpeen on, kuten jo alussa mainittiin, oletettu muuttuvan rehuyksikkösadon muuttuessa, mutta vain puolella hehtaarisadon muutoksista. Vuoden 1944/45 palkkataso on arvioitu edellyttäen, että edellisestä vuodesta on tapahtunut nousu 20 %.

Työkustannusten laskuperusteet eri vuosina selviävät seuraavalla sivulla olevasta asetelmasta.

Yleisen maatalouslaskennan mukaan oli Suomen maatalousviljelmien työvoima v. 1941 huomattavasti ylläesitettyä suurempi, nimitäin yksistään 1 peltohehtaaria suuremmilla viljelmillä 625 442 muunnettua miestyöntekijää, joista tilapäisesti työskenteleviä vuosityöntekijöiksi muunnettuna 74 410. Näistä on melkoinen osa — ehkä n.

	Muunn. maatal. maata 1000 ha	Sato ry/ha	Muunn. miesp. ha:lle	Koko työn- menekki milj. muunn. miesp.	Vuosi- työnteki- jain luku	Palkka työntek. kohden	Työkus- tannus milj. mk.
1935—39	2 711	1360	50.0	135.6	452 000	8 667	3 917.5
1940/41	2 469	1068	44.7	110.2	367 000	10 946	4 017.2
1941/42	2 469	1001	43.4	107.2	357 000	14 000	4 998.0
1942/43	2 711	1037	44.1	119.4	398 000	19 239	7 657.1
1943/44	2 711	1 081	44.9	121.6	405 000	23 537	9 532.5
1944/45	2 459	1064	44.6	110.1	367 000	(28 000)	(10 276.0)

300 000 naista eli 200 000 muunnettua miestyöntekijää — työskennellyt kotitaloudessa, joka jää tämän laskelman ulkopuolelle. Myöskin viljelmien omaan metsätalouteen on tarvittu jokin osa tilaston osoittamasta työvoimasta. Kuitenkin näyttää siltä, että työntekijäin luku on edelläolevissa laskelmissa laskettu mieluummin liian pieneksi kuin liian suureksi. Jotta saavutettaisiin mahdollisimman suuri verrannollisuus aikaisempiin laskelmiin, ei korjausta työvoiman määrään nähden kuitenkaan ole suoritettu.

Ostorehut ja niihin verrattavat tarvikkeet. Laskelmassa on, kuten aikaisemminkin otettu huomioon vain ulkomaiset väkirehut ja maatalouden ulkopuolelta saadut rehut. Tässä ryhmässä on otettu lukuun myöskin rehusuolat ja AIV-liuos, joista aiheutuvat kustannukset voidaan rinnastaa edellisiin.

	1941/42			1942/43			1943/44			1944/45		
	milj. kg	å	milj. mk	milj. kg	å	milj. mk	milj. kg	milj. mk	å	milj. kg	å	milj. mk
Ulkom. väkirehut	0.7	4: 35	2.9	6:0	6: —	36.0	10.15	6: 50	66.0	5.0	7: —	35.0
Rehuselluloosa	63.7	1: 40	89.1	16.0	1: 75	28.0	7.1	1: 75	12.4	40.0	3: —	120.0
Rehusuolat	(2.2)	2: 50	5.5	2.2	3: 50	7.8	(2.2)	3: 50	7.8	2.2	3: 50	7.7
AIV-liuos	3.6	2. 20	7.9	3.3	2: 35	7.7	3.5	2: 50	8.8	3.6	2: 75	9.9
	—	—	105.4	—	—	79.5	—	—	95.0	—	—	172.6

Yhdenmukaisuuden vuoksi on AIV-liuoksen ja rehusuolan aiheuttamat menot lisätty myöskin aikaisempien laskelmien kustannuspuolelle. Valiolta saatujen tietojen mukaan myytiin AIV-liuosta vv. 1935—39 keskimäärin 2.85 milj. kg, hinnan ollessa n. 1: 50 kg:lta. V. 1940 oli myynti 2.90 milj. kg, ja hinnan on edellytetty edelleen olleen 1: 50. Kun tiedot rehusuolan myyntimääristä puuttuvat, on rehusuolamäärä edellytetty toisina vuosina samaksi kuin v. 1942/43 ja

Väkilannoitteiden käyttö ja siitä aiheutuva kustannus

	1940/41			1941/42			1942/43			1943/44			1944/45		
	1000 kg	à	milj. mk	1000 kg	à	milj. mk	1000 kg	à	milj. mk	1000 kg	à	milj. mk	1000 kg	à	milj. mk
Typpilannoitteet ..	7 965	11: 39	90.7	10 622	13: 16	139.8	11 072	16: 50	182.7	12 938	17: 40	225.1	11 075	17: 92	198.5
Fosfaattilannoitteet ..	15 280	4: 05	61.9	11 023	4: 49	49.5	2 090	(8:40)	17.6	2 095	(8:40)	17.6	413	(8:40)	34.7
Kalilannoitteet	19 104	3: 71	70.9	21 017	5: 84	122.7	22 902	5: 15	117.9	28 441	5: 15	146.5	25 490	5: 56	141.7
Kalkki	48 000	—: 17	8.2	58 000	—: 19	11.0	36 000	—: 19	6.8	85 000	—: 27	23.0	120 000	—: 35	42.0
Yhteensä	—	—	231.7	—	—	323.0	—	—	325.0	—	—	412.2	—	—	416.9

vuosien 1935—39 keskihinta 1: 75 mk:ksi sekä 1940/41 keskihinta 2 mk:ksi.

Väkilannoitteet. Laskelmassa on otettu huomioon kutakin sato vuotta edeltäneenä lannoitusvuotena myydyt lannoitemäärät ja niiden keskihinnat. Koska laskelma sotavuosien kohdalta on tehty uudelleen, esitetään myyntimäärät ja niiden arvot vuodelta 1940/41 lähtien ylläolevassa (tässä on otettu huomioon myös kalkkikivijauho Suomen Sementinvalmistajain Yhdistykseltä saatujen tietojen mukaan).

Koska vuotta 1944/45 varten käytetyistä lannoitteista meni osa hukkaan aluemenetyksen johdosta, on otettu kustannuserästä huomioon vain 9/10.

Ostetut siemenet. Tässä ryhmässä on päättyvän satovuoden aikana otettu huomioon ulkomailta tuotu heinäsiemen, pellavan siemen, rehupalkokasvien ja juurikasvien siemenet, mutta ei puutarhasiemeniä.

Moottoripolttoaineet. Vuosien 1942/43—1944/45 tiedot koskevat maataloudessa moottoripolttoaineena käytetyn petrolin, bensiinin ja naftan kokonaisarvoa ao. vuosina vallinneitten hintojen mukaan. Mainittakoon, että petrolin hinta oli näinä kolmena vuonna 12: —, 13: — ja 17: — litralta. Menetetyt alueen kevättöihin arvioidaan käytetyn vain n. 3 % vuoden 1944/45 polttoainemäärästä.

Kaluston uusiminen. Maatalouskoneiden vuosihankinnasta johdettu kustannus arvioitiin aikaisemmassa tutkimuksessa sodanedellisenä aikana 134.5 milj. mk:ksi vuodessa. Tämän kustannuksen on

sodan aikana edellytetty kohonneen samassa suhteessa kuin Pellervo-Seuran markkinatutkimuslaitoksen indeksi, jonka perustana on hintataso elokuulla 1939. Indeksillä ja otaksuttu kaluston vuosihankintakustannus (jolloin Moskovan rauhan ja välirauhan aluemenetykset on otettu huomioon kustannuksia vastaavasti supistaen) on eri vuosina ollut seuraava:

	Indeksi	Vuosikustannus milj. mk
1940/41	129	158.0
1941/42	172	210.5
1942/43	218	266.8
1943/44	238	320.1
1944/45	291	356.2

Rakennuspääoman kuoletus ja kunnossapito. Rakennuspääoman kuoletuksen, joka vv. 1935—39 kirjanpitotilaston mukaan 1938—39 on ollut 53 % rakennuspääoman aiheuttamista liikekustannuksista, on edellytetty pysyneen muuttumattomana koko sodan ajan. Kunnossapitokustannuksen on sitävastoin otaksuttu nousseen rakennustarvikeindeksin nousua vastaavassa määrässä. Siten on rakennuspääomasta johtuva kustannus kehittynyt vuodesta toiseen seuraavasti (aluemenetyksen johdosta on tehty asianomaiset supistukset):

	Rakennusten kuoletus milj.	Tarvike- indeksi	Rakennusten kunnossapito	Yhteensä kuol. ja kunn.p.
1935—39	180.0	(100)	159.7	339.7
1940/41	163.8	157	228.1	391.9
1941/42	163.8	187	271.7	435.5
1942/43	180.0	237	378.5	558.5
1943/44	180.0	261	416.8	596.8
1944/45	163.8	295	428.7	592.5

Maataloudessa käytetty polttopuu. ERKKILÄN tutkimuksen mukaan käyttö maatalousväestö v. 1938 polttopuuta kaikkiaan 7.6 milj. k-m³, josta jätepuuta 2.2 milj. k-m³ (4, ss. 271—272). Miten suuri osa tästä on laskettava maatalouden ja miten suuri osa kotitalouden rasitukseksi on selvittämättä, mutta eksymättä liioitteluun voitaneen väittää, että maatalouden rasitukseksi on pantava vähintään 1/3. Käytettäessä kuutiometrin hintana PIHAN (5, s. 233) laskemia verotushintoja (keskiarvot kaikista lääneistä) ja olettaen, ettei maatalouden polttopuun käytössä sotavuosina ole tapahtunut muita muutoksia

kuin aluemenetyksistä johtuvia, voimme arvioida polttopuukustannuksen ilman työ kustannuksia seuraaviin summiin:

1935—39	2.55 milj. k-m ³ à (29: —)	73.9 milj. mk
1940/41	2.30 » » (40: —)	92.0 » »
1941/42	2.30 » » 44: —	101.2 » »
1942/43	2.55 » » 56: —	142.8 » »
1943/44	2.55 » » 63: —	160.7 » »
1944/45	2.30 » » (63: —)	144.9 » »

Sähkövoima. Sähkölaitostilaston mukaan kulutettiin vv. 1935—39 sähköistetyllä maaseudulla sähkövirtaa 45 kwt vuodessa asukasta kohden. V. 1941 suoritettun maatalouslaskennan mukaan on sähkövoima ollut n. joka kolmannella viljelmällä. Jos oletetaan, että näillä viljelmillä on asunut n. 500 000 asukasta eli n. 1/3 1 ha suurempien viljelmien asukasluvusta, voitaisiin yllämainittua normia käyttäen arvioida sähkövirran vuosikulutus maatalousväestön piirissä 22.5 milj. kwt:ksi. Tästä voitaneen puolet katsoa maatalouden kulutukseksi. Jos hinnaksi lasketaan vv. 1935—39 2: 50/kwt ja hinnannousu v. 1942/43 mennessä 10 %:ksi sekä 1944/45 mennessä 30 %:ksi, muodostuisi sähkövirran aiheuttama kustannus vv. 1935—39 28.1 milj., 1940/41 ja 1941/42 aluemenetys huomioonotettuna 26.2 milj., 1942/43 30.9 milj., 1943/44 33.7 milj. sekä v. 1944/45 32.9 milj. markaksi.

Muut menot. Vakuutusmaksukustannukset ovat maatalouskirjanpito-tiloilla v. 1938—39 olleet 19: — mk muunn. maatalousmaan ha kohden. Sodan aikana ne ovat nousseet niin, että ne v. 1942/43 laskettiin 29: — markaksi ja v. 1944/45 38: — markaksi. Jos vakuutusmenot ovat koko maassa ha kohden 30 % pienemmät kuin kirjanpito-tiloilla, voidaan niiden kokonaissumman (ilman sotavahinkomaksuja) kohonneen seuraavasti:

1935—39	36.1 milj.	1942/43	55.0 milj.
1940/41	32.8 »	1943/44	63.6 »
1941/42	41.0 »	1944/45	65.4 »

Muihin menoihin sisältyy lisäksi erilaisia menoeriä, kuten jäsenmaksuja, eläinlääkintä- ja kasvinsuojelumenoja, ammattilehtien tilausmaksuja ym. Kirjanpito-tiloilla nousi näiden menojen yhteissumma v. 1938/39 76: — markkaan ha kohden. Käytettäessä jälleen 30 % vähennystä sekä oletettaessa näiden menojen nousu elin-

kustannusindeksin nousua vastaavaksi saadaan seuraavat menosummat:

1935—39	144.2 milj. mk	1942/43	242.2 milj. mk
1940/41	157.6 » »	1943/44	272.5 » »
1941/42	186.5 » »	1944/45	275.8 » »

Liikekustannusten yhdistelmä. Taulukossa 3 esitetään yhdistelmä edelläesitetyistä kustannuseristä.

Verrattaessa kokonaistuottoa liikekustannuksiin todetaan ylijäämän muodostuvan positiiviseksi vv. 1935/39, 1940/41 ja 1943/44 sekä pienessä määrin myöskin v. 1941/42, mutta sitävastoin negatiiviseksi vv. 1942/43 ja 1944/45. Suurin puhdastuotto esiintyy luonnonsuhteiltaan edullisena satovuonna 1943/44, mutta tämä puhdastuotto ei kuitenkaan, huomioonottaen rahan arvon alenemisen, ole reaaliarvoltaan sodanedellistä puhdastuottoa sanottavasti suurempi. Kuten aikaisemmassakin laskelmassa on tälläkin kertaa edellytetty, että maatalouden tuotteet on myyty rajahintoihin ja että myöskin ylisäännöstelyn käytetyt tuotemäärät on hinnoiteltu vahvistettujen ylimmäishintojen mukaisesti.

Taulukko 3. *Liikekustannukset (milj. mk) — Operating expenses.*

	1935/39	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45
Työkustannus — Cost of labor	3917.5	4017.2	4998.0	7657.1	9532.5	10276.0
Ostorehut yms. — Imported feeds etc..	280.8	159.9	135.4	79.5	95.0	172.6
Väkilannoitteet — Fertilizers.....	252.3	231.7	323.0	325.0	412.2	375.2
Ulkoa tuodut siemenet — Imported seeds	10.6	36.2	41.5	33.5	45.7	46.1
Nestem. polttoaineet — Oil fuels	32.0	46.2	39.6	103.1	150.9	142.0
Polttopuu — Wood	73.9	92.0	101.2	142.8	160.7	144.9
Sähkövoima — Electric power	28.1	26.2	26.2	30.9	33.7	32.9
Kaluston uusiminen — Machinery, renovation	134.5	158.0	210.5	266.8	320.1	356.2
Rakennusten kuoletus. — Buildings, depreciation	180.0	163.8	163.8	180.0	180.0	163.8
Rakennusten kunn.pito — Buildings, repairs	159.7	228.1	271.7	378.5	416.8	428.7
Muut menot — Other expenses	180.3	190.6	227.5	297.2	336.1	341.2
	5249.7	5349.9	6508.4	9494.4	11683.7	12479.6

Taulukko 4. Kokonaistuoton ja liikekustannusten yhdistelmä. — Summary of returns and expenses.

	1935/39	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45
Maanviljelystuotto — Plant products..	1540.9	2098.8	2140.6	2973.9	4016.7	3632.5
Kotieläintuotto — Animal products ..	4549.6	4652.8	4413.8	6211.7	9445.4	7551.6
Kokonaistuotto — Gross return	6081.8	6751.6	6554.4	9185.6	13462.1	11184.1
Liikekustannukset — Operating expenses	5249.7	5349.9	6508.4	9494.4	11683.7	12479.6
Ylijäämä — Net return.....	+ 832.1	+ 1401.7	+ 46.0	— 308.8	+ 1778.4	— 1295.5
Ha kohden — Per ha	+ 307	+ 568	+ 19	— 114	+ 656	— 527

KIRJALLISUUTTA.

- (1) PIHKALA, K. U. Tutkielma maatalouden kokonaistuoton ja liikekustannusten suhteesta ennen sotaa ja sodan aikana. Helsinki 1943.
- (2) WESTERMARCK, N. Maidon markkinoinnin ja kuljetusolojen kehitys sotavuosina 1939—1942. Helsinki 1943.
- (3) VIRTANEN, ARTTURI I. Nautakarjatalouden kehittäminen omavaraisella pohjalla. (Tuotantokomitean mietinnöstä.) Karjatalous 1942, s. 317.
- (4) ERKKILÄ, E. E. Maaseutuväestön puunkäytön kokonaismäärä ja sen kehitys. Helsinki 1943.
- (5) Maatalouskalenteri 1945. Porvoo 1944.

SUMMARY.

ESTIMATION OF THE ECONOMICAL CONDITIONS OF AGRICULTURE IN WAR-TIME.

K. U. PIHKALA.

Board of Agriculture, Helsinki.

A study was made to determine the profitableness of Finnish agriculture in war-time provided that all its products were sold at maximum prices according to regulations and that all agricultural workers — including the farmers themselves — received the same wages as according to statistics were paid to annual worker with own provision. For this purpose a detailed estimate was formed of the gross return of agriculture and of operating expenses on the average in years 1935—39 as well as in the household years 1940—41, 1941—42, 1942—43, 1943—44 and 1944—45. As to the last-mentioned year the estimate has been made in advance and requires adjustment. The financial return of the agriculture in different years is presented in Table 4 in which the amount of the assumed gross return, operating expenses, and net return is expressed in millions of marks in the whole country and the amount of net return in marks per hectare of agricultural area.

Taulukko 5. Viljan saanti- ja käyttölaskelma.— The balance of home produced grain.

	Nettosato Net production	Kauppaan tullut kulu- tusvilja ¹⁾ Legal sales for human consump- tion	Tuottajain säänn. kulutus Producers' legal con- sumption	Yhteensä säänn. kulutukseen Total legal consump- tion	Muihin tar- koitukseen säännöst. puitteissa ²⁾ For other purposes legally al- lowed	Kokonaistuottoon kuu- luvaksi laskettu määrä Total amount used for human needs and other purposes (not including animal feed- ing and normal sowing)	
						jyvä- viljana Whole grain	jauhovil- jana Ground grain
<i>Vehnä — Wheat</i>							
1941/42	115 299	30 630	48 900	79 530	4 220	109 500	82 100
1942/43	141 467	43 427	(55 000)	100 427	—	134 400	100 800
1943/44	145 116	48 406	61 000	109 406	—	137 900	103 400
1944/45	128 799	38 365	52 100	90 465	—	122 400	91 800
<i>Ruis — Rye</i>							
1941/42	184 020	76 830	81 500	158 330	4 013	174 800	169 600
1942/43	172 505	62 535	(82 300)	144 835	—	163 900	159 000
1943/44	172 853	64 996	83 100	148 096	—	164 200	159 300
1944/45	134 895	42 722	71 000	113 722	—	128 200	134 000
<i>Ohra — Barley</i>							
1941/42	94 227	22 862	29 300	52 162	2 547	54 700	41 000
1942/43	117 880	31 707	(33 100)	64 807	—	64 800	48 600
1943/44	137 203	60 130	37 000	97 130	—	97 100	72 800
1944/45	122 096	48 888	31 600	80 488	—	80 500	60 400
<i>Herne — Peas</i>							
1941/42	8 424	3 543	3 300	6 843	477	8 000	—
1942/43	11 585	3 787	(3 500)	7 287	—	11 000	—
1943/44	11 259	6 610	3 700	10 310	—	10 700	—
1944/45	10 146	5 027	3 200	8 227	—	9 600	—
<i>Kaura — Oats</i>							
1941/42	372 329	26 198	18 000	44 198	35 732	—	24 300
1942/43	470 920	58 776	18 000	76 776	20 756	—	42 200
1943/44	404 537	40 652	18 000	58 652	15 815	—	32 300
1944/45 ...	282 841	21 677	15 000	36 677	8 000	—	20 200

¹⁾ Kauppaan toimitetusta viljamäärästä vähennetty siemeneksi ja kotieläimille (myöskin puolustuslaitoksen hevosille) käytetty määrä.

²⁾ Tähän on luettu vallattujen alueiden siemen v. 1941/42 sekä puolustuslaitoksen hevosten käyttämä kaura.

Taulukko 6. Arvio maidon kulutetun sekä tuottajien voimvalmistukseen käytetyn maidon määrästä (säännöstelyn edellyttämät määrät). —
Estimation on the amount of milk used within the limits of regulation.

	Kuluttajain luku Number of consumers		Annokset päivää kohden, l Daily rations litres					Maidon kulutus vuodessa to Total consumption per year, tons				
	1941/44	1944/45	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45 ¹⁾	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45 ¹⁾		
<i>Kulutusmaito — Consumption milk</i>												
Kuluttajaryhmä — Consumer group M ¹	1 186 000	1 299 000	(0.22 ²⁾)	0.23	0.30	0.22	(94.880)	99 624	129 867	104 310		
» M ²	538 000	538 000	0.60	0.60	0.60	0.60	117 822	117 822	117 822	117 822		
» M ³	76 000	76 000	1.00	1.00	0.90	0.90	27 740	27 740	24 966	24 966		
» M ⁴	124 000	124 000	0.20	0.20	0.30	0.30	9 052	9 052	13 578	13 578		
Puolustuslaitos — Army	450 000	134 000	0.20 ²⁾	0.20 ²⁾	0.20 ²⁾	0.20	2 000	1 800	8 100	9 782		
Tuottajat — Producers												
Aikuiset — Adults	1 300 000	1 230 000	0.67	0.73	1.00	0.78	318 500	345 800	511 000	301 350		
Lapset — Children	100 000 ³⁾	400 000 ⁴⁾	1.00	1.00	1.00	1.00	36 500	36 500	146 000	146 000		
Yhteensä — Total	—	—	—	—	—	—	606 494	638 338	805 333	717 808		
Voimvalmistus — Butter making (for producers' use)	1 200 000	1 430 000	725	683	750	750	250 560	236 160	259 200	308 880		
			annokset kk. kohden g monthly rations, g									

¹⁾ Systealvella vahvistettujen annosten oletettu olevan voimassa satovuoden loppuun asti.

²⁾ Annoksia ei voitu jakaa täysimääräisinä.

³⁾ Alle 1 vuoden.

⁴⁾ Alle 18 vuoden.